

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Občinskim uradnikom.

Dragi tovariši! Naši italijanski kolegi v Istri so si pred nekoliko leti ustanovili svoje društvo, ki je leta 1907 izposlovalo deželni zakon, v katerem je določeno, da mora imeti občinski uradnik plačo primerno svojemu stanu. Leto kasneje je društvo občinskih uradnikov na Češkem izposlovalo deželni zakon, v katerem je določeno, da mora znašati plača občinskega tajnika 2400 K, obč. blagajnika 1800 K, ako ni občinski zastop definitivnemu občinskemu uradniku odredil večje plače. Tem uradnikom pa se zvišuje plača: prvi kvinkvenij 10%, drugi 25%, tretji 45%, četrti 60% in peti 70% od plače, ki so jo imeli povodom definitivnega nameščenja.

Posledica teh dveh zakonov je bila ta, da na Češkem ni došlo radi ureditve plač občinskim uradnikom do upora in prepira, ker je to prepričal zakon, ki je določil, kolika bodi najmanjša plača občinskega uradnika, dočim je v Istri zakon, ki določa občinskemu uradniku samo »primerno plačo«, provzročil mnogo nesporazuma in prepira, ker so si ga skoro vse hrvatsko-slovenske občine tolmačile v svojo korist. To dejstvo je razvidno tudi iz tega, da je v Istri v neki hrvatski občini še občinski tajnik s 500 K letne plače! (primerna stanu?) V novinah je bil nek oglas, s katerim je bilo v eni hrvatski občini razpisano mesto občinskega tajnika-blagajnika na temelju zakona in službene pragmatike s 600 K letne plače (primerna stanu?) brez odškodnine in kvinkvenija, a zahtevalo se je nižjo gimnazijo in 1000 K kaveje! V Roču ima obč. tajnik-blagajnik 180 K letne odškodnine za stanarino, a ljudski učitelj ima 540 K.

Čudno je pa to, da se drži večina istrskih, hrvatskih in slovenskih občin točno zakona le v

toliko, da zahtevajo po službeni pragmatiki od svojih uradnikov šolsko naobrazbo, in sicer manjše občine, kakor jo ima učitelj ljudske šole, večje občine pa celo tako, kakor jo ima profesor gimnazije. Dočim ima v Istri učitelj plačo primerno svojemu stanu, je občinskim uradnikom večina hrvatskih in slovenskih občin določila plače, ki so primerne šolskim slugam.

Dragi tovariši! Da ni deželni zbor ustvaril zakona, sličnega onemu na Češkem in da se ni naše občine ni deželni odbor ne drže zakona, da nam določijo po zakonu našemu stanu primerno plačo, na tem smo si sami krivi in nikdo drugi, ker, ako sami ne skrbimo za se, kdo drugi bo skrbel za nas?

Poglejmo in vzemimo si kot vzor učiteljstvo v Istri, kako marljivo, kakor čebela, dela dan na dan za svojo korist in poboljšanje svojega stanu! A, kaj delamo mi?! Nič in zopet nič.

Tovariši Italijani, ki so na svojo srečo odvisni od inteligentnejih in razboritejih ljudi, ravno tako Hrvati in Slovenci v večjih občinah, imajo vsaj to, kar jim gre po zakonu. V italijanskih občinah ni nobenega občinskega tajnika, kateri ne bi imel najmanj 2400 K letne plače. Zato pa se ni najmanje ne brigajo za druge nesrečne kolege Hrvate in Slovence, ki službujejo v malih kmečkih občinah ter so odvisni od zastopa, sestavljenega od neukih seljakov. Položaj teh tajnikov je še težji, nego v večjih mestnih občinah, ker v malih občinah mora n. pr. občinski tajnik vrhu svoje dolžnosti vršiti tudi dolžnosti župana, odbora in zastopstva itd. Od njega edino sta odvisna dobrobit in napredek občine, on jemlje nase vso odgovornost. Ali za povišanje svoje plače ne sme skrbeti, ker bi s tem provzročil proti sebi mržnjo vsega zastopstva in ljudstva. Radi tega mora molčati in trpeti in si mora proti zakonu — ker

je to v Istri zabranjeno — poleg svoje službene dolžnosti iskati še drugega zaslužka, da prehranja sebe in svojo družino.

Dragi tovariši! Leta 1908. smo izvolili šestorico v odbor, da preurede pravila že obstoječega društva, kateremu bi bila naloga, da brani naše interese. Ali prepričal sem se, da ni ta odbor dosedaj nič storil, in pa da je krivica, da imajo kolegi Italijani prav lepo urejene plače in da so oni najprej Italijani, še-le potem pa naši tovariši, zato se ne pobrigajo ni najmanj za svoje tovariše Hrvate in Slovence.

A na žalost moram pripomniti to: kjer so naši narodni nasprotniki pri upravi v večini, tam so občinski uradniki bolje plačani od orožnika, a kjer so na krmilu naši narodni ljudje, tam se plača obč. uradnika slabše kakor šolskega slugo. Ali se ne sramujejo, da ima orožnik na Hrvatskem po 16letni službi 2180 K letne plače, a obč. tajnik, od katerega se zahteva najmanj nižjo gimnazijo, pa 500 K!

Ljudje, ki to odločujete, kje ste? Ali vas ni sram? Skrijte se in ne govorite v imenu naroda!

Dragi tovariši! Da doseže naš stan ono, kar mu gre in da bomo primerno nagrajeni in plačani za svoje delo, moremo doseči edino s složnim delom in skupno organizacijo, da se nam da ono, kar nam po pravičnosti gre pred Bogom in pred narodom. Zato predlagam sledeče:

1. Ustanovimo »Jugoslovansko zvezo občinskih uslužbencev« z oddelki za Kranjsko, Goriško-Gradiščansko, Koroško, Štajersko (eventualno za Koroško in Štajersko skupaj) Istro in Dalmacijo. Zveza bi skrbela za občo korist vsih tovarišev gori navedenih dežel, a oddelki (pododbori) za tovariše vsake posamezne dežele.

2. Tovariši iz navedenih dežel, kateri želijo vstopiti v pripravljalni odbor za ustanovljenje zveze, naj se prijavijo do 30. septembra t. l. uredništvu »Občinske Uprave«.

3. »Občinska Uprava« se naprosi, da določi mesto in dan sklicanja prijavljenih članov za pripravljalni odbor na skupen shod v svrhu prireditve načrta pravil zveze.

4. »Občinska Uprava« se naprosi v slučaju, da se ne strinja s prej navedenimi predlogi, da jih eventualno dopolni ali spremeni.

Torej: na delo!

Josip Maljavac,

obč. tajnik-blagajnik v Roču.

(Op. ur. k točki 4. — Vse ukrepe bomo prepustili pripravljalnemu odboru oziroma ustanovnemu občnemu zboru. — Popred pa naj se čuje še več glasov, ker le tako bo mogoče kaj zdravega ustvariti. Prijav nismo še dobili Bog ve koliko!)

Cestne zgradbe na Kranjskem.

Veselo vest je sporočil javnosti pred tedni deželni odbornik dr. Lampe. Za cestne zgradbe na Dolenjskem in Notranjskem je vsled prošnje deželnega odbora dovolila država 33°/oni prispevek, ali četrt milijona (250.000) kron. Dotične ceste so: Vrzdenc—Suhidol, Polhov gradec—Zalog; preložitev in korektura ceste Gabrovščica—Mulljava, Ormošnjice—Srednja vas, Rudolfovo—Ločna, Stari trg—Kot—Luščice, Predgrad—Dol, Dol—Prelesje—Kot, Čeplje—Zagozdae—Predgrad, Čeplje—Vimol—Kralje, Pod Veselico na Hrib, Dolac—Vidošiči, Pod Kavrenko—Drašiči, Mala gora—Polom, Smednik—Zaloke, Brezov klanec v Dolih.

Vse te cestne zgradbe stanejo 758.800 K in k tem troškom prispeva vlada 250.000 K. To je gotovo vesela novica za cestne okraje Metlika, Črnomelj, Novo mesto, Višnja gora, Vrhnika, Litija, Kočevje in Krško, ker se v teh cestnih okrajih vsled državnega prispevka zniža cestni davek za celega četrt milijona kron.

In te cestne zgradbe so neobhodno potrebne v teh revnih krajih.

Iz te podpore je tudi razvidna potreba velike melioračne akcije v deželi, ki jo uvažuje celo vlada, od ktere dobi dežela še lepe vsote za nameravana dela.

Kako se varujemo kolere.

Ne da se tajiti, da obstoji nevarnost okuženja tudi v naših krajih, zlasti na Notranjskem, pa tudi na Gorenjskem, kamor prihajajo tuje iz južnih dežel, tudi iz Italije. V Trstu je kolera že precej resno nastopila. Okuženje je mogoče po vodi, perilu, jedilih in drugih predmetih, kamor lahko pridejo bolnikovi odpadki.

Razširjanje te bolezni pa se lahko prepreči s previdnim ravnanjem. Jasno je, da je treba pred vsem največje snage povsod.

Ako kdo zboli za kolero, je treba ga takoj ločiti od soprebivalcev in nemudoma se mora poklicati zdravnik.

Ob času epidemije je posebno treba vzdržati se uživanja sadja, zelenjave, surovega mleka in masla ter sira. — Sploh je priporočati le kuhana jedila; kuhano sadje seveda ne škoduje.

Umivanje rok pred jedjo, ali pa po vporabi stranišč je neobhodno potrebno. Skrbimo pa tudi za snago posebno v stanovanjih, na straniščih, gnojiščih in greznicah.

Najboljše je, če se vsak sumljiv slučaj obojenja takoj naznani, če tudi ni bolezen že znana. Vsako prikrivanje utegne imeti usodepolne posledice. V stanovanje, kjer je bival kak bolnik na

koleri, naj nikdo ne hodi, dokler tega ne dovoli oblastvo.

Kolera nastopa ob meji dežele in nobena previdnost ni odveč, ker le tako se da ta epidemična bolezen omejiti.

Št. 13595.

Razglas

o sprejemu učencev v kmetijsko šolo na Grmu.

Meseca novembra se prične na Grmu novo šolsko leto za učence zimske in letne šole. Zimska šola traja dve zimi od novembra do konca marca in je namenjena kmetskim sinovom iz poljedelskih in živinorejskih krajev. Letna šola traja od novembra do konca oktobra in je namenjena v prvi vrsti mladeničem iz vinorodnih krajev.

Za šolsko leto 1911/12 je popolniti 20 prostih mest in sicer po 10 za učence zimske in za učence letne šole. Razen tega se sprejemajo v šolo tudi plačujoči učenci, ki plačujejo za hrano in stanovanje v zimski šoli po 150 K in v letni šoli po 300 K na leto.

Prošnji za sprejem in za deželne ustanove je priložiti: 1.) rojstni list, 2.) zadnje šolsko spričevalo, 3.) zdravniško izpričevalo o telesni sposobnosti, 4.) izpričevalo o lepem vedenju in 5.) izjavo starišev ali varuha, s katero se zavezujejo plačati stroške šolanja.

Prošnjo, ki je kolka prosta, je poslati ravnateljstvu šole na Grmu

do 15. septembra t. l.

Prosilci, ki se morejo izkazati s tistim znanjem, ki ga daje prvi tečaj zimske šole, se lahko sprejmejo v drugi tečaj zimske šole. Natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo šole na Grmu.

Od deželnega odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 8. avgusta 1911.

Opravljeni red.

za

„Hranilnico kmečkih občin v Ljubljani“.

(Dalje.)

§ 30.

Pri obrestonosnih hišah se poizve vrednost tudi na podstavi povprečnega najemniškega dohodka zadnjih šestih let, oziraje se pri tem na vsa bremena in vse izdatke in na podstavi od hranilničnih zaupnih mož o dobrem stavbnem stanju izdanega izpričevala tako, da se tretjina povprečnega kosmatega dohodka odšteje za davke in poprave, z dvajsetimi pomnoženi ostanek pa vzame za glavnico, ki se sme do polovice obremeniti, pri tem pa je še vedno skrbno upoštevati krajne ali v posameznih primerih nastopajoče razmere, ki utegnejo vplivati na vrednost dotičnega poslojpa.

Pri novih stavbah, ki še ne stoje šest let, se smejo vpoštevati najemniške napovedi tistih let, odkar stoji hiša.

V ostalem se pri novih stavbah poizve vrednost po njih stavbni in zemljiški vrednosti.

§ 31.

Vrednost zemljišč brez razločka njih vrste se poizve po njih čistem donosu.

Pri nastavku čistega donosa pa je delati razloček med vinogradi in med ostalimi obdelavnimi vrstami po krajnih in drugih razmerah.

§ 32.

Ravnotako se poljedelska gospodarstva cenijo po čistih donosih k njim spadajočih zemljišč; pri tem pa poslopij za stanovanje in gospodarstvo z ozirom na njih lego, kakovost in krajne n a j e m n i n s k e r a z m e r e praviloma za dajanje posojila ni vzeti v račun z več kakor polovico njih prometne vrednosti.

§ 33.

Da se poizve, koliko se sme na poljedelsko gospodarstvo posoditi, je postopati tako:

V davčni ali katasterski poli izkazani čisti donos se, vpoštevaje vsa s posestvom zastavljene zemljišča združena b r e m e n a, pomnoži s številom 15.

S tem postopanjem dobljena vsota da, če se ji prišteje še po določenih § 32. izračunjeni obremenilni znesek poslopij za stanovanje in za gospodarstvo, najvišji znesek obremenitve ali vsoto, ki se sme posoditi na takšno zemljišče.

§ 34.

Vsota, ki se sme posoditi na lastine, se tudi izračuni s tem, da se čisti donos pomnoži s številom 15.

Z ozirom na to, da so se zadnja leta marsikatera zemljišča precej izboljšala, se more preračunati vrednostno podlago na temelju cenitve, ki naj se vrši v zmislu odloka justičnega ministarstva z dne 25. julija 1897, drž. zak. št. 175.

§ 35.

Rente, ki se drže hipoteke, je s pet odstotki kapitalizirati, in glavnico, ki se dobi na ta način, je prišteti k ostalim bremenom.

Kadar pa so takšne rente samo začasna obremenitev zastavnega objekta (kakor prevžitek), tedaj se sme njih glavnična vrednost po okoliščinah tudi samo deloma, eventualno samo s polovico vzeti v račun.

§ 36.

Glede zastavnopravnega vrstnega reda je paziti na to, da praviloma privatne glavnice niso uvrščene pred hranilničnim posojilom.

§ 37.

Prošnje za posojila na hipoteke se smejo vlagati vsak uradni dan ustno v hranilničnem prostoru ali pa sicer vsak čas pismeno.

§ 38.

Prošnje za posojila je opremiti s takšnimi zakonitimi dokaznimi listinami, da se more iz njih resnična vrednost zastavnega objekta z gotovostjo presoditi.

K tem spadajo pri realnih hipotekah:

- a) zemljiško-knjižni izpisek;
- b) katasterska pola;
- c) sodna cenitev;
- d) kupna pogodba;
- e) davčne knjižice in vsakovrstni izkazi o plačevanju davkov;
- f) stanovninska napoved (fasija);
- g) dokazilo o zavarovanju zoper požarno škodo pri kakšni javni zavarovalnici.

Pri tem je zlasti paziti na to, če se v zemljiško-knjižnem izpisku navedeni posestni stan posestva popolnoma ujema s katastersko polo in če se ni nič zemljišč odstopilo.

§ 39.

Golice za dolžna pisma mora proti povračilu stroškov preskrbeti hranilnica.

§ 40.

Dolžna pisma, katera izda prosilec za posojilo, morajo obsegati nastopna določila:

- a) ime, stan in stanovališče dolžnikovo;
- b) pri več dolžnikih njih nerazdelno odgovornost glede vseh v dolžnem pismu nase vzetih zaveznosti;
- c) posojeno vsoto v kronski vrednosti in najmanj enkrat v številkah in besedah zapisano;
- d) zaveznost, da bode dolžnik obresti od posojila plačeval pol leta naprej v obrestni visokosti, kakor je sklenil odbor, in v roku, ki ga določi ravnateljstvo;
- e) zaveznost, da bode dolžnik, ko bi hranilnica pozneje uvedla višjo obrestno mero, obresti od posojila plačeval tudi po tej višji meri (z izjemo konverzijskih posojil);
- f) zaveznost, da bode dolžnik plačeval obresti od obresti od zapadlega dne zaostalih obresti;
- g) dogovorjeni način, kako se bo vračala glavnic, s pridržkom, da je vsaki strani na prosto voljo dana polletna odpoved, in s pogojem, da je izgubljena pravica glavnice vračati v obrokih in jo odpovedati, kakor tudi, da je glavnica takoj dospela v plačilo v slučaju, ko bi tudi samo eden dogovorjenih glavninskih ali obrestnih obrokov dalje ko šest tednov po njih zapadnem roku ostal na dolgu;
- h) zaveznost, da bo dolžnik imel v hipoteko dana posloplja pri kakšni koncesionirani avstrijski zavarovalni družbi zoper požarno škodo zavarovana s primernim zneskom, ki ga določi hranilnica, in da se bo dolžnik pri

vsakem roku za plačevanje obresti o tem izkazal, če ne vsa glavnica takoj brez ozira na pogojene načine, kako jo je vračati, dospe v plačilo;

- i) zaveznost, da bo dolžnik glavnico in obresti kakor tudi druga plačila plačeval pri hranilnični blagajni in se podvrgel podsodnosti zavoda (hranilnice);
- k) kadar so gozdi z drugim nepremičnim posestvom dani za hipoteko, dovoljenje posestnikov v sodno sekvestracijo gozdov in takojšnjo sodno vpeljavo sekvestra, ki ga imenuje hranilnica, v slučaju, ko bi se brez poprejšnje pismene pritrditve hranilnice toliko lesa posekalo, da bi to segalo čez domačo ali gospodarsko potrebo ali pa da bi nasprotovale določilom gozdnega zakona;
- l) zaveznost, da bo dolžnik prevzel vse pristojbine, kolke, odredbine za dolžna pisma, odstope, pobotnice, vknjižbo, prenos, knjižni izbris, vse stroške za terjatve, tožbe in izvršilo kakor tudi potne stroške hranilničnih odposlancev pri njih posredovanju v slučaju, ko bi se hipoteka eksekutivno prodala, in da bo za to, ko bi ti stroški že ne imeli enake zastavne pravice z glavnico, dal varščino v primernem najvišjem znesku;
- m) dovoljenje za vknjižbo zastavne pravice na hipoteko v zavarovanje glavnice, obresti, pritičnih pristojbin kakor tudi za varščine, ki so se dale zanje;
- n) datum, kdaj se je izdal dolžni list, kakor tudi podpis izdatelja, oziroma izdateljev.

(Dalje prihodnjič.)

„Hranilnica kmečkih občin“ v Ljubljani in c. kr. sodišča.

Poročali smo, da so se občine-ustanoviteljice obrnile na c. kr. sodnije s prošnjo, da bi se nalagali sirotinski denarji pri »Hranilnici kmečkih občin v Ljubljani«.

Ne vemo, v koliko ustrezajo sodišča tem prošnjam, dasi imajo že višjesodno navodilo v tem pogledu

Iz dopisa c. kr. okrajne sodnije v Ljubljani na županstvo v Št. Vidu, kterege priobčujemo v naslednjem dobesedno — je razvidno, da prošnje niso bile ravno brezuspešne za v prihodnje. — Vendar pa c. kr. sodnije iz lastnega nagiba ne bodo prejkone ničesar storile, če se ne bodo potegnili varuhi za nalaganje denarja v imenovani hranilnici.

Treba je torej, da se navajajo varuhi na to, da zahtevajo naložitev denarja svojih varovancev pri »Hranilnici kmečkih občin v Ljubljani«. Ravno-

tako pa se lahko na zahtevo varuhov preloži pri kaki drugi hranilnici že naloženi denar.

Omenjeni dopis se glasi:

Praes. 345

7/11

Županstvo

v Št. Vidu n. Ljubljano.

Ondotnemu predlogu od 3. julija t. l. št. 567, da se sirotinski denar dvigne pri drugih hranilnicah in naloži v »Hranilnici kmečkih občin v Ljubljani«, se ne more ugoditi, ker za to ni zakonitih razlogov. Pač pa se bo pri nalaganju novih vlog upoštevala tudi »Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani«, pri čemur je pred vsem stvar varuhov, da predlagajo način naložbe.

C. kr. okr. sodnija v Ljubljani
dne 19. avgusta 1911.

Milčinski l. r.

Stvar občin je sedaj, da vsaka v svojem delokrogu ali pa tudi izven njega vpliva na to, da se stavijo od strani varuhov zahteve glede nalaganja denarja tej hranilnici.

Št. 14403.

Razglas

o sprejemu gojenk v deželno gospodinjstvo šolo na Vrhnikih in v Repnjah pri Vodicaх.

Od 15. oktobra 1911 do 15. marca 1912 se priredi na vsaki teh šol zimski gospodinjstveni tečaj. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom č. gg. sester iz reda Sv. Fr. nčiška.

Deklice se poučujejo v zgojeslovju, zdravstvu ljudi in živali, praktično in teoretično v kuhanju, šivanju, splošnem gospodinjstvu, živinoreji, prašičereji, perutninarstvu, mlekarstvu, vrtnarstvu, računstvu, knjigovodstvu, sploh v vsem, kar je dobri gospodinjki treba znati.

Pri vsakem zavodu so hlevi, perutnina, vrtovi, prašiči i. t. d. Gojenkam, katere se hočejo posebno v mlekarstvu izvežbati, se priporoča Vrhnika, kjer stoji šola v zvezi z mlekarško šolo.

Pouk in stanovanje sta brezplačna, le za hrano je plačati dnevno 1 K.

Gojenke, ki hočejo biti sprejete, morajo biti stare najmanj 16 let, zdrave in vzornega vedenja.

Natančnejša pojasnila dobe pri vodstvih šole.

Prošnje za vsprejem je vložiti do 10. oktobra t. l. na vodstvo dotične šole.

Deželni odbor kranjski
v Ljubljani, dne 26. avgusta 1911.

Vprašanja in odgovori.

109. Neimenovano županstvo.

Vprašanje:

1) Ali je lahko izvoljen v občinski zastop fant, ki še ni posestnik, a bo v kratkem postal?

2) Ali je treba, da je navzoč pooblaščenec, ko se daje pooblastilo za občinske volitve, ali zadostujeta dve priči brez pooblaščenca? (To je smatrati tako, da en agitator več pooblastil pobere). —

3) Ali je veljavno pooblastilo za občinske volitve, če izroči to pooblastilo pooblastitelj (t. j. oni, ki daje pooblastilo) kaki drugi osebi s pripombo, naj je da komu hoče, ali pa sam obdrži?

Odgovor:

K vprašanju 1): V § 9. novega občinskega volilnega reda je povedano, kdo se sme voliti za odbornika ali namestnika. Prvi pogoj zato je seveda polnoletnost, to je, da je dotični izpolnil 24. leto. Drugi pogoj pa je, da ima dotičnik pravico voliti.

Le posli in dninarji, ki nimajo samostojnega pridobitka, ne morejo biti voljeni v občinski zastop. (§ 10, točka 3.) o. v. r.). —

K 2) Nikakor ni potreba, da bi bil navzoč pooblaščenec, kateremu se daje pooblastilo, takrat ko se izgotavlja. Predpisano niti ni, da morata biti navzoči dve priči, dasi je to vsekakor priporočati. Postava pravi le, da mora biti pooblastilo izgotovljeno v postavni obliki. —

K 3) Veljavnost pooblastila je brezdvomna tudi v onem slučaju, ako da pooblastitelj to pooblastilo kaki tretji osebi brez posebnega pridržka ali izrečnega naročila. Samoosebni umevno je, da je pooblastilo veljavno, dokler ni preklicano bodisi ustmeno ali pismeno. —

Sicer pa govori za veljavnost pooblastil splošna praksa, ki je povsod enaka. —

110. Obč. tajnik V.

Vprašanje:

Že 33 let opravljam službo občinskega tajnika. Sedaj pa mi hočejo to službo vzeti in jo izročiti drugemu. Ali smejo to napraviti ali ne, in kam naj se pritožim?

Odgovor:

Če nimate kake, — za vsak slučaj obvezne pogodbe na podlagi veljavnega sklepa občinskega odbora, potem se Vam na vsak način lahko odpove služba občinskega tajnika.

Glede odpovedi, odstavitve ali odpusta iz službe — glejte § 51 občinskega reda.

Razmerje med občino (občinskim odborom) in občinskim tajnikom je zasebno-pravnega značaja in spada pred redno sodišče.

111. Županstvo Št. Jurje.

Vprašanje:

Ali imajo učiteljice in učitelji na ljudskih šolah volilno pravico za volitev občinskega odbora ne glede na njihovo starost — oziroma če tudi so še mladoletni? In ali vse eno, če tudi ne plačujejo nikakega davka bodisi učitelji ali učiteljice, in ne bivajo v občini predpisano dobo?

Odgovor:

Učitelji in učiteljice imajo volilno pravico le, ako so stalno nameščeni (nameščene) in sicer vsaj eno leto z rednim bivališčem v občini. Glede učiteljic najdete natančno določilo v 3. točki § 15, c) obč. volil. reda, ki se sklicuje na 2. točko ravno tega § glede gobe bivanje. Ta točka 2) pa se sklicuje zopet na § 1. obč. volil. reda, ki zahteva za volilce fizično polnoletnost, to je dovršitev 24. leta. —

Mladoletni učitelji in učiteljice torej nimajo volilne pravice, nasprotno pa jo imajo polnoletni brez ozira na to, če plačujejo davek ali ne, ampak prebivati morajo v občini predpisano dobo in seveda ne smejo biti izvzeti od volilne pravice po §§ 2. a) in 3. o. v. r. —

112. Županstvo Podgorje:

Vprašanje:

Tukajšnja občina mora plačevati stanovanje dvema ubogima. Pretečeno leto se je pogodilo županstvo z last-

nikoma stanovanj, da bodete imeli dotični ubožici prosto stanovanje, ako se lastnikoma opusti najemninski davek, oziroma občini ne bode treba plačevati stanovanja. To se je naznanilo davčnemu referatu, a lastnika stanovanj sta bila vkljub temu — kakor preje — obdavčena, da si nista dobila nikake najemnine. Seveda ni bilo drugače, da jima je občina povrnila dotični davek. Župan je bil osebno v tej zadevi pri davčnem nadzorstvu, dotični uradnik je vzel poročilo na zapisnik, a kakor se je pozneje izkazalo, je bilo vse popolnoma brezvspešno. — Kaj nam je storiti v tem slučaju?

O d g o v o r:

Tu se ne da prav ničesar storiti, ker iz navedenega naslova (zaradi brezplačnega stanovanja ubogim) ni mogoče izposlovati oproščenja lušno-najmninskega davka. Zakon določa namreč, da se davek plačuje od vseh prostorov, ki se rabijo za stanovanje ali pa so za stanovanje sposobni, četudi se ti ne rabijo ali pa prepuste komu v brezplačno vporabo. — Glede zadnje imenovanih se odmeri takozvani idealni davek.

Ne preostaja torej drugega, kakor da dotičnemu posestniku plačuje občina iz naslova ubožne podpore dotični davek. Vsaka prošnja za odpis bo v tem slučaju brezvspešna.

113. Županstvo O. I. na Goriškem.

Vprašanje:

V naši katastralni občini poseduje c. kr. erar približno 85 oralov zemljišča (polja). Zraven tega zemljišča teče potok hudournik. V času povodni naraste ta hudournik čez svojo strugo in udari voda čez celo to erarsko polje z ribami vred. Ko voda odteče in hudournik upade, ostaneje vse te ribe v malih strugah erarske posesti, ktere je dosedaj lovil, kdor je hotel. Sedaj pa je erar naenkrat zabranil občinarjem loviti ribe in oddal ribolov brez dražbe nekemu izven naše občine bivajočemu zakupniku v najem. Obenem je poslal tukajšnjemu županstvu razglas, v katerem objavlja, da je na omenjenem kraju ribolov oddan v najem, in da ne sme ondi nihče loviti ribe.

Dotično polje je bilo pred leti občinska last in ni natančno znano, kako je prešlo v last erarja.

Ali ne spada morda ta ribolov katast. občini O. I., da bi ga ona oddala v najem, in po katerem zakonu? Ako ne: ima-li erar pravico in po katerem zakonu — kar brez dražbe (pod roko) oddati ribolov, ali bi moral to storiti potom dražbe?

O d g o v o r:

O tem, da ima erar pravico, na svojem svetu razpolagati z ribolovom, ne more biti nikakega dvoma. — Pri tem ne pride v poštev, je-li bil dotični svet pred leti občinski ali ne. Prešel je v last erarja gotovo le zakonitim potom. Tudi nima za sedanjost oddajo ribolova nikakega pomena, da je pustil erar popred loviti ribe, ki jih je naplavl hudournik, ker za to najbrž ni dal obveznega in izrečnega dovoljenja, ampak je to samo molče pripustil.

Nismo imeli še prilike podrobneje pečati se z ribarskim zakonom za Goriško in Gradiščansko z dne 17./9. 1894 dež. zak. št. 16 iz l. 1897 oziroma s tozadevno naredbo c. kr. namestništva z dne 30./6. 1897, razglašeno v dež. zak. št. 17/18. Zlasti nam ni znana razdelitev ribarskih okrajev po deželnem političnem oblastvu. — Po našem mnenju tvorijo dotične vode samosvoj ribarski okraj c. kr. erarja. To morete izvideti pa le pri okrajnem glavarstvu, če nimate pri župansku v nikakih tozadevnih spisov. V tem slučaju seveda erar hko popolnoma prosto razpolaga s svojim ribolovom in n akor ni zavezan, odajati ga na javni dražbi.

Ni pa dvoma (o čemer se morate seveda sami prebarkem katastru), da dotični ribolov ne more iti občinski.

Gospodarske vesti.

Iz državnega zbora. — Odškodnina občinam.

V zadnjem zasedanju so stavili poslanec dr. Žitnik in tovariši ta-le predlog: »Posli občin v prenešenem delokrogu se množe od leta do leta in s tem tudi delo, odgovornost in denarna bremena za občine in njih urade. Državna uprava vedno nove posle nalaga občinskim uradom; množe se pismene rešitve, dostavljanja in raznovrstne poizvedbe. Obenem rastejo tudi izdatki občin za zgradbe in zdrževanje šolskih poslopij. Občine že ne morejo več prenašati teh bremen, ker država večinoma ne dovoljuje nobenih odškodnin za razne posle v prid državi. Z ozirom na to podpisani predlagajo: Vladi se naroča, da občinam za dela v prenešenem delokrogu dovoljuje odškodnine in podpore za šolske zgradbe; v ta namen naj vlada vsako leto postavi v državni proračun primerno svoto.«

Bančna predloga je bila odobrena v seji dne 28. julija. Skupna banka ostane do leta 1917; ta-krat pridezopet na vrsto bančno vprašanje.

Perutninarska razstava bo letos na jesen v Ljubljani. Kdor se je hoče vdeležiti, naj se prijavi nadučitelju Zupanu v Dolskem, pošta Dol pri Ljubljani; Dolenjci store to lahko ravnatelju Rohmanu na Grmu. Lanska razstava v Kandiji se je izborna obnesla.

Argentinsko meso v državnem zboru. Znamenit je bil govor ministerskega predsednika Gautscha v plenarni seji državnega zbora dne 25. julija t. l. Povdarjal je, da mesne draginje argentinsko meso ne bo odpravilo, ampak le povzdig domače živinoreje. Sicer pa nimajo ljudje poželjenja po argentinskem mesu, kar od 2000 ton se ga je prodalo le 951 ton, ostalo se je deloma prodalo v inozemstvo, deloma pa leži še v Trstu, in na Dunaju samem celih 327 ton (327 tisoč kilogramov). Tek in poželjenje sta torej manjša, kot jeziki nekih kričačev, ki pa tega mesa sami itak ne uživajo.

Gospodarski napredek Slovanov. O gospodarskem napredku Slovanov v Avstriji najjasneje govore številke. Statistika je povsem zadovoljiva. V splošnem se je ustanovilo l. 1910. v Avstriji 64 delniških družb z glavnico 142 milj. kron. Gospodarskih zadrug pa se je poleg delniških družb ustanovilo 369 z glavnico 65 milj. K. Že popred obstoječa podjetja so povišala ustanovne glavnice za 243¹/₂ milj. K.

Pri vsem tem gospodarskem napredku pa krepko sodelujejo Slovani. Od 64 delniških družb jih je 22 z glavnico 48 milj. K. v slovanskih rokah. Od 9 novih, lani osnovanih bank, jih je 6 z glavnico 17 in pol milijona kron slovanskih.

Bolj kakor v ustanovitvi novih podjetij se kaže napredek v povišanju glavnice onih podjetij,

ki so obstala že pred letom 1910. — Med 20 bankami, ki so povišale lani glavnico za 149 milj. 300.000 K, je 8 slovanskih z nad 57 milj. K. Od gospodarskih društev odpade na Slovane 17 društev s povišano glavnico 70 milj. K. — Vsekakor je to velik gospodarski napredek, zlasti če uvažujemo, kako so bili in so še zatirani Slovani na vseh straneh.

Proti pijančevanju. Neka francoska družba za izdelovanje žganja je imela lansko leto 2 milijona 845.725 frankov dobička. Bogatini, ki imajo v podjetju naložen denar, bodo potegnili 80 odstotkov dividende, to je za vsakih 100 vloženi frankov bodo samo za eno leto dobili 80 frankov dobička. — In kdo jim daje ta dobiček? — Steka se iz žepov delavcev, beračev, revežev, sploh takih, ki le s težavo služijo svoj kruh, ki ga včasih nimajo toliko, da bi se do sitega najedli. — Tu pač lačna vrana sito pita. — Občine! Pri prihodnjem proračunu povsod žganjarski davek!

Alkohol morilec. — Številke govore! Na Angleškem umre med 25 in 65 letom od 1000 kmetov le 11, od 1000 natarjev pa 34, — torej nad 3 krat toliko. Bolniške blagajne na Angleškem so izračunale, da je število bolnikov med treznimi zavarovanci 4 krat manjše kot med pijanci. Neki dunajski vseučil. profesor je dognal, da je pri 100 noreih v 55 slučajih krivo boleznj pijančevanje. — Kaj pa razni poboji in druge smrti vsled alkohola?!

Pospševanje živinoreje. — Glasom poročila c. kr. poljedelskega ministrstva o porabi fonda za pospeševanje živinoreje za leto 1910 se je določilo v ta namen 5 milijonov kron. Od te vsote odpade na Kranjsko 133.442 K, od katerih se je dosedaj izdalo 85.101 K, tako da ostane na razpolago še 48.341 K. — Od izdanega denarja se je porabilo okroglo 69.600 K za živinorejo, nad 15.000 kron pa za pašništvo. — Manjši znesek je rezerviral ministerstvo za premiranje vzornih hlevov. Denar se je izročil povečini deželnemu odboru, ki ga je porabil posebno za nakup plemenskih krav in telic, premiranje goved in nakup ter odajajo plemenskih prašičev.

Izseljevanje v Ameriko. Do 30. junija letošnjega leta je prišlo v združene države 923.365 priseljencev, dočim jih je prišlo leto popred 1.082.234; deportiranih je bilo tekom zadnjega leta 12.917. V enem letu je torej padlo število priseljencev za 163.318. — Da, v Ameriki so tudi slabi časi, zato: ne v Ameriko!

Deželni davki na Koroškem. Po »Miru« povzemamo, kakšna finančna revščina vlada na Koroškem, proti kateri je naša Kranjska še pravi raj. V primeri z našimi 40% deželnimi dokladami ima Koroška: deželne doklade v višini 75 odstotkov, doklade 120 odstotkov na državni užitninski davek, davek na privatno vino v znesku 12 K za hekto-

liter, 4 K deželne doklade na hektoliter piva (kot na Kranjskem). Vkljub temu preti Koroški primanjkljaj v znesku 880.000 kron. Pri vsem tem pa Koroška niti iz daleka ne stori toliko za povzdigo blagostanja ljudstva, kot Kranjska. — Pri nas pa zabavljajo.

Izvoz svinj iz Srbije. Letos se je uvozilo v našo državo že 44.000 svinj in prašičev od dovoljenih 50.000. Srbska vlada je odredila, da se ustavi dovoz v belgrajsko klavnico.

Državna podpora za vodovod v vasi Boh. Bistrica znaša 7500 K. Za izposlovanje te podpore imata največ zasluge gg. poslanca Piber in Poglačnik.

Nekaj statistike gozdov na zemlji. Vse zemlje je danes skoro četrtina pogozdena. Največ gozdov izmed vseh dežel ima Kanada v Severni Ameriki, in sicer 325 mil. ha, torej precej več kot vsa Evropa, ki jih ima tudi skoro eno tretjino svojega obsega, namreč 303,5 mil. ha. Od teh zopet pripada:

210 mil. ha	Rusiji,
20 » »	Švedski in Norveški,
16 » »	Avstriji,
14 » »	Nemčiji in
10 » »	Franciji.

Ta le dežela je nekdaj imela mnogo več gozdov, a za revolucije koncem 18. stoletja so je opustošili in so vsled tega vodne razmere odtlej tam jako slabe; rednih dežjev ni več in so zdaj vreli suhi, zdaj zopet ravnine pokrivajo povodnji. Danes šteje Francija že k slabo pogozdenim deželam.

A še revnejše na gozdih so Italija, Španija in Grška. Vse tri so nekdaj bile dobro pogozdene, tedaj pa tudi rodovitne in bogate. Kdor pa danes po Italiji potuje, gozda skoro ne vidi, zato pa gleda malone samo revščino. Približno tako je tudi na Grškem; na Španskem je pa menda najhuje. Ta dežela je do okoli l. 1500. imela mnogo gozdov; potem so jo večinoma izsekali; posledica temu je, da sta danes dve tretjini dežele brez dežja in radi tega tudi puščavi podobni.

Avstrija sicer še ima več gozdov nego Nemčija, a poušati se ji z njimi tudi ni treba. Franciji, Italiji in Španiji stojimo mnogo bližje nego Rusiji. Baš v zadnjih 50 letih so se pri nas gozdovi hudo skrčili; prej je bilo mnogo boljše. Zato je danes naša naloga, površino gozdov razširiti, in bi nadaljnje izsekavanje brez prenavljanja imelo najhuje posledice. Posamezne naše kronovine so zopet pogozdene tako, kakor kaže naslednja tabela, ki pravi, koliko izmed 1000 delov (če se namreč vsaka kronovina razdeli na 1000 delov) je pokritih z gozdom:

Bukovina	454
Koroško	446
Kranjsko	408

Štajersko	403
Tirolsko s Predarliskim	387
Šlezija	338
Gornje Avstrijsko	325
Solnograško	323
Nižje Avstrijsko	322
Češko	286
Primorsko	262
Moravsko	251
Galicija	248
Dalmacija	165

Izboljšanje travnikov. Ker je bilo vsled neredno dohajajočih prošenj za nasvete v svrhu melioracij travnikov redno poslovanje otežkočeno, sklenil je deželni odbor, da je prošnje za nasvete o izboljšanju travnikov vlagati pri deželnem odboru v Ljubljani le od 1. novembra do 31. januarja vsacega leta. Nasvete dobijo prosilci brezplačno po vrsti, kakor bo deželni strokovni organ imel zato časa na razpolago.

Raznoterosti.

Premoženje ameriških milijonarjev. Kolike vsote ljudskega premoženja so se nakopičile v rokah posameznih ameriških dolarških knezov, nam kažejo sledeče številke: J. D. Rockefeller po-

seduje 300.000.000 dol., Guggenheimer 200.000.000 dolarjev, Carnegie 166.000.000 dolarjev, W. Ater 150.000.000 dolarjev, J. Hill 100.000.000 dolarjev, Cornelija Vanderbilta zapuščina znaša 100.000.000 dol., Marshalla Fielda zapuščina znaša 100.000.000 dol., Goeltets 100.000.000 dolarjev, Clark 100.000.000 dolarjev, J. Astor 90.000.000 dolarjev, P. Morgan 75.000.000 dolarjev, W. Rokefeller 75.000.000 dol. Veliko jih je s 30 milijoni do 80 milijonov malenkostnega premoženja. Oni po 10 milijonov ne pridejo niti v poštev. V mestu New Yorku je 70 Amerikancev, katerih kapital skupno znaša 15.000.000 dolarjev, ki se z obrestmi vsak dan pomnože z 8.000.000 dolarji! V letu 1855 je bilo v New Yorku samo 28 milijonarjev, a danes jih je nad 2000! Filadelfija je štela leta 1845 samo 10 milijonarjev, od katerih je bil Stephen Giard najrevnejši s 7.000.000 dolarjev, danes jih je v tem mestu nad 200. Od vsega tega ogromnega kapitala darovanih je za dobre namene vsako leto 40 do 50 milijonov dolarjev.

Listnica uredništva:

„Pravicoljub“. — Radi sprejemamo dopise, ki utegnejo zanimati organe — predvsem — avtomnih oblastev.

Dotično opazko smo pa morali dostaviti že za to, da se nam ne bi moglo očitati morda „plonkanje“, ali pa da brez dovoljenja ponatiskujemo tuje proizvode, kar ni ravno varno po zakonu z dne 26. decembra 1895, drž. zak. št. 197. — Seveda nam je ljubše, da dobivamo specialne članke le mi. —

„Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani“

v hiši Zadrúžne zveze, Dunajska cesta 32

(nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice).

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča daje po 4³/₄% in 5%. — Daje posojila na amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.—12. dopoldne.

Za varnost vloženega denarja jamči 21 kmečkih občin z vsem premoženjem in davčno močjo. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po pravilih odobrenih od c. kr. deželne vlade izključena, zato je denar v hranilnici popolnoma varno naložen in se ni bati nobene izgube.

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka